

Л. І. Терпан

студ. III курсу економіко-правового факультету ОНУ імені І.І.Мечникова

спеціальність «Право»

Науковий керівник: к.ю.н., доц. О. О. Нігрєєва

ПРОБЛЕМА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ КОСМІЧНОГО ТУРИЗМУ

Слід почати з того, що на сьогоднішній день космічний туризм є одним із різновидів комерційної діяльності, що посідає значне місце на міжнародному ринку зовнішньоекономічної діяльності. Першою людиною в ролі космічного туриста був Денніс Тіто, який у 2001 р. перебував на борту російського космічного корабля «Союз ТМ-32» майже 8 діб [1, с. 112]. Відтоді космічний туризм перетворився на реальне явище, з якого окремі компанії отримують прибуток, реалізуючи різноманітні плани. Такі компанії, як правило, встановлюють свої власні спеціальні правила для здійснення туристичних польотів у космос. Звідси випливає проблема відсутності єдиних загальних правил регулювання даної галузі туризму. Таким чином, в рамках міжнародного космічного права ця тема є дуже актуальною і потребує значної уваги перш за все для подальшого розвитку космічного туризму, адже нині людство має можливість здійснити політ у космос не тільки в наукових, а й у туристичних цілях.

Метою даної роботи є розгляд проблеми правового регулювання космічного туризму, а також потрібно з'ясувати до якої саме правової сфери можна віднести таке явище, як космічний туризм, його джерела правового регулювання та наявні внутрішньодержавні акти.

Необхідно зазначити, що в юридичній науці тема космічного туризму привернула до себе значну увагу. Так, міжнародно-теоретичні аспекти космічного туризму були розглянуті такими вченими: Л. Г. Гусейновим, Я. М. Колосовим, Н. Н. Федощевою, Д. Б. Левиною, И. И. Лукацюком, А. П. Мовчаном, С. А. Малининим, С. Я. Марочкином, О. И. Тюновим, Э. Т. Усенком, Д. Э. Фельдманом та іншими.

Дискусійним питанням міжнародно-правової науки є віднесення правового регулювання космічного туризму до галузі міжнародного космічного права або міжнародного туристичного права, як наслідок виникають сумніви, в якому саме законодавстві мають бути закріплені норми, які регулюватимуть космічно-туристичну діяльність. Щодо міжнародного космічного права Г. Гусейнов визначає його як сукупність норм, які визначають правовий режим космічного простору, включаючи небесні тіла, і регулюють права і обов'язки учасників космічної діяльності [2, с. 76]. Виходячи з цього, об'єктом цієї галузі виступають правовідносини в сфері експлуатації космічного простору, результатів його досліджень, Луни та інших планет. Можна сказати, що міжнародне космічне право являє собою самостійну галузь міжнародного права, яка врегульовує усю діяльність в космосі.

Основними джерелами, які визначають правовий режим космічного простору, є: Договір про Космос від 1967 р.; Угода про врятування космонавтів, повернення космонавтів і повернення об'єктів, випущених у космічний простір 1968 р.; Конвенція про міжнародну відповідальність за шкоду, заподіяну космічними об'єктами від 1972 р.; Конвенція про реєстрацію об'єктів, випущених в космічний простір від 1975 р.; Угода про діяльність держав на Місяці та інших небесних тілах від 1979 р. (Угода про Місяць) [3, с. 23].

Не дивлячись на значне коло джерел міжнародного космічного права, такі розвинені держави, як Німеччина, Італія, Китай і деякі інші, в наш час задовольняються лише питаннями національного регламентування ліцензування деяких видів діяльності, не приймаючи жодних комплексних нормативних актів про космічну діяльність. У той же час ряд держав (Австралія, Швеція, ПАР та ін.) змогли створити досить досконалу законодавчу базу в даній сфері. Серед таких держав можна назвати Великобританію, яка прийняла в 1986 р. Закон «Про космічний простір», Російську Федерацію, яка 20.08.1993 р. прийняла Закон «Про космічну діяльність» та ін.

Що стосується національного законодавства, то Верховна Рада України у 1996 р. прийняла Закон «Про космічну діяльність», положення якого поширюються на всі види діяльності, пов'язаної з дослідженням і

використанням космічного простору, але саме питання космічного туризму не висвітлюється в даному нормативно-правовому акті [4].

Далі необхідно визначити питання щодо міжнародного туристичного права. Так, міжнародне туристичне право є сукупністю принципів і норм, що регулюють діяльність держави в галузі туризму і міжнародних подорожей з метою задоволення культурних і моральних потреб людей. Предметом зазначеної сфери є відносини співпраці між національними та міжнародними організаціями в сфері туризму і міжнародних подорожей [5, с. 24]. Аналізуючи це визначення, стає зрозуміло, що міжнародне туристичне право не можна характеризувати, як самостійну галузь міжнародного права, адже суспільні відносини в цій сфері регулюються на базі публічно- та приватноправових принципів. Вона охоплює складний комплекс туристичних відносин, які, в свою чергу, складають підгалузь міжнародного права.

У зв'язку із вищенаведеним, відповідний правовий режим космічного простору, його ознаки, які регулюються нормами міжнародного космічного права, підтверджують віднесення космічного туризму до даної галузі міжнародного права. Так, усі питання, які стосуються космічного туризму, мають регламентуватися законодавством про космічну діяльність, адже регулювання такої категорії у нормативно-правових актах про туризм є недопустимою.

Слід зазначити, що категорія космічного туризму має включати наступні питання, які будуть висвітлені також у законодавстві про космічну діяльність:

- правове визначення космічного туризму;
- статус осіб як членів екіпажу, що здійснює політ у космос в туристичних цілях;
- спостереження як в космічному просторі, так і з Землі, за явищами і об'єктами під час космічного польоту;
- використання космічної техніки, а також користування іншими апаратами спостереження космічної діяльності для туристичних цілей;
- використання космічної інфраструктури і здійснення її діяльності (знаходження в центрі управління польотом, використання центру і обладнань для підготовки космонавтів, спостереження за запуском космічних об'єктів на космодромі, візити в обсерваторію і т.д.).

Таким чином, космічний туризм – це новітній інститут у галузі міжнародного права, правовий режим якого не врегульований достатньо ні на міжнародному, ні на національному рівні. В ході розгляду проблеми правового регулювання, було вирішено розглядати таку категорію, як космічний туризм, в рамках міжнародного космічного права, а питання космічного туризму мають бути врегульовані законодавством про космічну діяльність. Рішення низки правових питань в сфері космічного туризму дозволить цьому виду діяльності стрімко розвиватися у світовому масштабі, що призведе до розширення

людських можливостей, а також до забезпечення населення новими робочими місцями і прибутку для тих держав, які будуть розвивати космічний туризм.

Список використаної літератури

1. Малков С. Космическое право: курс лекций. Москва, 2007. 344 с.
2. Гусейнов Л. Г. Международное право : учеб. пособие. Баку : Юридическая литература, 2012. 188 с.
3. Шемшученко Ю. С., Семянка В. В. Делімітація повітряного і космічного просторів : основні теоретичні проблеми та практика. *Вісник НАН України*. 2014. № 11. С. 18–24.
4. Про космічну діяльність : Закон України від 15.11.1996 № 502/96. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/502/96-вр#Text> (дата звернення: 04.11.2020).
5. Кулиев И. О., Халилов З. З. Перспективы правового регулирования космического туризма в международном космическом праве. *Юридичний вісник*. 2014. № 30. С. 21–26.